

УДК 582.35/.99(477.87)

ДЕНДРОФЛОРА У РОСЛИННОМУ ПОКРИВІ ОКОЛИЦЬ СЕЛА НЕВИЦЬКЕ (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ)

Росул Н.-І. І.

Дендрофлора у рослинному покриві околиць села Невицьке (Закарпатська область). – Н.-І. І. Росул. – Висвітлено результати дослідження флори Замкової гори в околицях с. Невицьке (Закарпатська область), розроблено пропозиції щодо її охорони. У процесі дослідження ідентифіковано 14 представників дендрофлори, здійснено екологічний аналіз, аналіз біоморф та класифікацію біологічних типів.

Ключові слова: Закарпатська область, село Невицьке, дендрофлора, судинні рослини, біорізноманіття.

Адреса: Ужгородський національний університет, кафедра лісівництва, географічний факультет, вул. Університетська 14, м. Ужгород, 88000

Dendroflora in plant cover of the environs of Nevytske village (Transcarpathian region). – N.-I. Rosul. – Result of study of flora of the Zamkova mountain in the environs of Nevitske village (Transcarpathian region) are elucidated in the article as well as proposals for its protection are developed. 14 representatives of dendroflora are identified during the process of research, ecological analysis, biomorphological analysis and classification of biological types are carried out.

Keywords: Transcarpathian region, Nevytske village, dendroflora, vascular plants, biodiversity.

Address: Uzhgorod National University, Geographical faculty, Forestry Department, Universytetska Str. 14, Uzhgorod, 88000

Вступ

У наш час людина чинить значний вплив на оточуюче середовище: знищує ліси, розорює землі, осушує болота, застосовує різноманітні хімічні речовини у сільському господарстві, забруднює території важкими металами. Такий антропогенний вплив викликає значні зміни у природних ландшафтах, чинить негативну дію на фіто- та зоорізноманіття. Тому на сьогодні актуальними є дослідження, які допоможуть зберегти біорізноманіття.

Результати та обговорення

У Закарпатській області ліси займають площу близько 647 700 га, серед яких 434 300 га припадає на широколистяні, а 213 400 га – на хвойні. Завдяки різноманітним ландшафтам, значному перепаду висот, наявності різних типів ґрунтів і гідрологічних умов, тут існують чисельні екологічні ніші та велике рослинне багатство, у тому числі дерев і чагарників [3].

Оскільки Закарпатська область є гірською, і більшу її частину становлять ліси, для проведення досліджень нами обрано околиці с. Невицьке, а також прилеглі лісові масиви (Вайдова поляна та схили гори Анталовецька поляна) у межах Вирголат-Гутинського хребта [5]. Максимальна висота складає 968 м над рівнем моря (Анталовецька поляна). Сприятливі кліматичні умови, рельєф, геологічна будова, незначна висота сприяють великому біорізноманіттю [1].

Дана територія є популярною серед туристів. Так, в околицях села Невицьке розташовані руїни Невицького замку на Замковій горі, а через вершину Анталовецької поляни пролягає шлях, по якому здійснюються регулярні перегони на квадранцилах. Відповідно, це може мати негативні наслідки на стан дендрофлори досліджуваної території.

Зважаючи на вищесказане, мета нашої роботи полягала у дослідженні флори даної території, оцінці її стану та розробці пропозицій щодо її охорони. Здійснили систематичний, біоморфологічний та екологічний аналізи флори. Виявили рослини, які занесені до Червоної книги України [6].

Під час досліджень були застосовані маршрутно-флористичні методи, зокрема маршрутний та метод профільних ліній. Вони дозволили здійснити один із варіантів біомоніторингу – спостереження за станом біологічного різноманіття рослин регіону.

На сьогодні нами ідентифіковано 85 видів судинних рослин, які належать до 77 родів і 44 родин. У флорі переважають трав'янисті рослини – 87%. На дерева і кущі припадає 19%. Серед дерев і кущів ідентифіковано 14 видів рослин, серед яких переважають такі родини, як: *Rosaceae* (4 види, 37%), *Fagaceae* (3 види, 27%).

Конспект дендрофлори судинних рослин Замкової гори

№ п/п	Вид	Родина	Життєва форма	Біологічний тип	Надземний пагін	Вологість	Багатство ґрунту	Тип ареалу
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	<i>Acer platanoides</i> L. – клен звичайний	Кленові	д	F	-----	мф	мт	Єв
2	<i>A. pseudoplatanus</i> L. – клен псевдоплатановий	Кленові	д	F	-----	мф	мт	Ср
3	<i>Carpinus betulus</i> L. – граб звичайний	Ліщинові	д	F	-----	мф	мет	Є
4	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench - черешня	Розові	д	F	-----	мф	мт	Ср
5	<i>Corylus avellana</i> L. – ліщина звичайна	Ліщинові	к	F	-----	мф	мт	Єв
6	<i>Fagus sylvatica</i> L. – бук лісовий	Букоцвіті	д	F	-----	мф	мет	Є
7	<i>Quercus rubra</i> Du Rei. – дуб червоний	Букоцвіті	д	F	-----	мф	мет	Інт
8	<i>Quercus robur</i> L. – дуб звичайний	Букоцвіті	д	F	-----	мф	мет	Є
9	<i>Rosa canina</i> L. – шипшина собача	Розоцвіті	к	F	-----	кмф	мт	Є
10	<i>R. pendulina</i> L. – шипшина повисла	Розоцвіті	к	F	-----	мф	мет	Ср
11	<i>Rubus caesius</i> L. – ожина сиза	Розоцвіті	к	F	-----	гмф	мет	Єв
12	<i>Thymus serpyllum</i> L. – чебрець повзучий	Губоцвіті	пкщ	Ch	Без	кмф	омт	Є
13	<i>Tilia cordata</i> Mill. – липа серделиста	Липові	д	F	-----	кмф	омт	Є
14	<i>Vaccinium myrtillus</i> L. - чорниця	Брусничні	кщ	Ch	-----	мф	омт	П

Перелік умовних позначень:

4 – Основна біоморфа: д – дерево, к – куш, кщ – кущик, пкщ – півкущик, тб – трав’янистий багаторічник, тм – трав’янистий однорічник; 5 – Біологічні типи (за Раункієром): F – фанерофіт, Ch – хамефіт, Н – гемікриптофіт, Th – терофіт, G – геофіт; 6 – Надземні пагони: Без – без розеткова рослина, Роз – розеткова рослина, Нап – напіврозеткова рослина; 7 - Відношення до вологості: кмф – ксеромезофіт, мф – мезофіт, гмф – гігромезофіт; 8 - Відношення до багатства ґрунту: мт – мезотроф, мет – мезоеутроф, еу – еутроф, олт – олігомезотроф; 9 – Тип ареалу: Є – європейський, Єв – євразійський, Ср – середньоевропейський, Кос – космополіт, П – панбореальний Інт – інтродукований, Кр – карпатський.

Згідно проведеної класифікації біологічних типів за К. Раунк’єром (Raunkiaer, 1934) у дендрофлорі даної території переважають фанерофіти – 85% (12 видів), а хамефітів нараховано 15% (2 види).

Аналіз основних біоморф [4] виявив, що на території досліджень переважають трав’янисті рослини – 82% (69 видів). Серед них на трав’янисті багаторічники припадає 58 видів (69%), а однорічники нараховують 11 видів (13%). Деревя складають 10%, кущі – 5%, кущики – 2%, півкущики – 1%.

Екологічний аналіз [7] виявив, що по відношенню рослин до гідрорежиму, у досліджуваній флорі переважають мезофіти – 63%. На гігромезофіти припадає – 23%, на ксеромезофіти – 14%. Щодо відношення видів до багатства ґрунту, найбільшу частку становлять мезотрофи – 46%. Доля

мезоеутрофів складає 37%, олігомезотрофів – 12%, еутрофів – 5%.

Географічний аналіз виявив, що на території досліджень найбільше видів, які належать до євразійського типу ареалу – 42%. Частка європейських видів складає 20%, середньоевропейських та панбореальний – 16 та 14 відповідно. Космополіти складають 5%, а по 1% припадає на карпатські, середземноморські та інтродуковані види.

На даній території ідентифіковано 7 трав’янистих рослин, які занесені до Червоної книги України та Червоного списку Закарпаття [2]: *Lunaria rediviva* L., *Gymnadenia conopsea* R.Br., *Lilium martagon* L., *Allium ursinum* L., *Iris pseudocyperus* Schur., *Platanthera bifolia* (L.) Rich. і *Traunsteinera globosa* (L.) Rchb; усі ці види є декоративними рослинами.

Проведені дослідження виявили такі негативні наслідки з боку людини, як витоптування, зривання рослин, засмічення території. Нами пропонується піднімати екологічну культуру населення через статті у газетах, різноманітні науково-популярні брошури, тематичні зустрічі з учнівською молоддю, а також через встановлення інформаційних табличок (стендів) на місцях зростання раритетних видів.

Як видно з таблиці, у дендрофлорі переважають родини Розоцвітих (4 види), Букоцвітих (3 види).

Висновки

Дендрофлора тісно пов'язана з рослинним покривом. Розглядаючи флору і дендрофлору окремо, ми можемо знайти відмінності у життєвих формах, біологічних особливостях, але разом вони об'єднані в один ландшафт, який живе і функціонує як одне ціле. Виявлено і досліджено 85 видів судинних рослин, серед яких на дерева і чагарники припадає 19% (14 рослин).

1. Воткальчук К.А. Флора судинних рослин лісового заказника «Урочище «Анталовська поляна» та заходи щодо її охорони // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. – Тернопіль, 2009. – №4 (41) – с. 26-32.
2. Крічфалушій В.В., Будніков Г.Б., Мигаль А.В. Червоний список Закарпаття: види рослин та рослинні угруповання, що знаходяться під загрозою зникнення. – Ужгород, 1999. – 196 с.
3. Природа Закарпатської області / під ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа, Вид-во при Львів. ун-ті, 1981. – 156 с.
4. Серебряков И.Г. Экологическая морфология растений. Жизненные формы покрытосеменных и хвойных. – М.: Высшая школа, 1962. – 379 с.
5. Фодор С.С. Растительный покров Вулканического предгорья Закарпатья // Доклады и сообщения. Серия биологическая. – Ужгород, 1958. – №2. – с.17-19.
6. Червона книга України. Рослинний світ. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.
7. Landolt E. Okologische Ziegerwerte zur Schweizer Flora. – Veroff. Geobot. Inst., Stiftung Rubel, Zurich, 1977. – 208 s.
8. Raunkiaer C. Plant life-forms. – Oxford, 1937. – 104 p.

Отримано: 8 липня 2014 р.

Прийнято до друку: 9 вересня 2014 р.